



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Rebus Gestis Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv

Marchetti, Annibale

Florentiæ, 1687

Capvt XIII. Claudij Aquavivæ iußu in Patriam ad domesticas lites
componendas proficiscitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43962

libritati commendandæ famularetur, ac leu-
rioribus consilijs aures permulcendo cõciliaret.

CAPVT XIII.

*Clandij Aquar-vivæ iussu in Patriam
ad domesticas lites componendas
proficiscitur.*



Um hæc Aloysius in Colle gio
Romano benè, ac feliciter ge-
reret, sæva quædam in pater-
nâ domo coorta tempestas eius
prudentiam, operamque desi-
derans tanto strepitu evocavit,
ut non potuerit optimus Adolefcens, quin onus
subiret, ac de suâ quiete aliquid turbis dome-
sticis componendis impertiretur. Magnæ olim
Rodulpho Aloysij fratri cum Vincentio Man-
tuanorum Duce, ultra sanguinis coniunctione,
amicitiæ necessitudines intercesserant. Verùm
(quæ voluntatis humanæ volubilitas est, eodẽ,
quo ferebatur, impetu ad resiliendum, ubi of-
fenderit, abutentis) orta inter eos de heredi-
tate controversia, par odium ex ingenti amo-
re excitavit. Cum enim Horatius Gonzaga
Sulphu-

Causa re-
deundi in
patriam,
pax inter
fratrem, &
Matræ Du-
cẽ concili-
anda.

Sulphurinentium Dominus haud ita pridem Mantuæ extinctus Vincentium Ducem Sulphurini heredem, prætermisso Rodolpho (cuius imperio iure propinquitatis dominatus coaluisse debuerat) scripsisset, eoque nomine Vincentius oppidum occupasset; Rodolphus iniuriam sibi factam ratus, Cæsarem appellandum, cui vestigal id municipium penderet, eiusque fidem aduersus Ducis potentiam implorandam duxit; propterea Marthâ parente ad eum protinus allegatâ, coram illo actionem iniuriarum contra Vincentium Ducem instituit. Cæsar re accuratè perspectâ, expensisque contrariarum rationum momentis, causam Rodolpho non multo post tempore adiudicat; quod cum Dux acerbissimè ferret, incredibili dolore, ac stomacho aduersus Rodolphum exarsit: eoque tandem simultates, quâ veris, quâ falsis ultrò citròque criminationibus delatis, progressæ; ut nisi opportuno remedio obuiam iretur, brevis ingens aliquod erupturum incendium, non sine sanguine restinguendum, timeretur. Paciter eos conciliandæ, animisque ad pristinam concordiam reducendis frustra gravissimi, atque honestissimi viri desudarunt: in quibus Ferdinandus Austriacus Maximiliani Cæsaris germanus frater plurimum operæ, ac laboris posuit.

Gravissimi
Viri in id
frustra desudarunt.

fuit. Verum conatus omnes in irritum cessere, eò, ut fit, se magis obfirmantibus animis, quò pugna ex honestiorum affluxu clarior, atque honestior fieret. Ergo desperatis prope modum rebus, cum Eleonora Austriaca Vincentij mater, & Martha Rodulphi parens còcordiæ vehementer cupidæ unà essent, ac de eà firmandâ in commune consulerent; id in animum induxerunt suum; nullum dissidio modum futurum, nisi Aloysius pacis interpres, atque omnis controuersiæ arbiter interveniret. Is enim, & Rodulphum beneficio singulari Castilionensis imperij ad eum delati, & sanctimoniam famâ, ac veteri amicitiam Vincentium ita sibi devinctos tenebat, ut, quòcumque vellet, nullo negotio flexurus crederetur. Quare clâ filijs, litteris ad Aloysium datis, quo primùm in loco domesticæ res essent, accuratiùs edocent: tum etiam atque etiam rogant, ut, quando nihil omnino opis in aliâ ullâ re superesse videatur, ipse, quidquid authoritatis apud fratrem, ducemque cognatum habeat (habere autem haud dubiè plurimum) utriusque animis inter se, & cum Deo coniugendis interponere velit. His acceptis litteris, ut primùm se Aloysius in Patriam ad tumultus revocari sensit, alienari statim, ac refugere supra modum cæ-

Rebus desperatis Al-
evocatur.

Ut se in patriam revocari sensit, animo alte-
natus.

R
pit.

Bellarminū
nū consu-
lit, eiq: a-
ienti cun-
dū acqvie-
scit.

Eleonora
Austriac. a
Claud. A-
loy impe-
rat.

pit. Inde causa alienæ salutis obiecta scrupulū
inijcit, qui terga iam dare parantem sustinens
cogit rem paulò attentius reputare: ubi verò
se inopem consilij contrarias in partes distrahi
videt, humili prius obsecratione Divinum sibi
Numen adesse precatus, ad Robertum Bellar-
minum contendit, ab eoque quid in eâ re facto
opus sit, diligenter exquirat. Ille consulto de
more Numine præcisè respondit, Divinæ esse
voluntatis, ut eat. Quare Aloysius tanquam
oraculo editum putans, sibi in Patriam redeun-
dum, ita Divino sese permittit arbitrio, ut quid-
quid mandatum foret, omni æquitate ample-
cteretur, parique studio perficeret. Interea
Eleonora Austriaca cum Claudio Aquavivâ
per litteras de Aloysio mittendo transigit, faci-
lemque in vota habuit, ut cuius opinione Di-
vinæ gloriæ datum censeretur, quidquid pro-
batissima Fœmina, quæ in suis omnibus rebus
Divinam gloriam sequebatur, postularet. Fe-
riæ per id tempus autumnales in Collegio Ro-
mano habebantur, ac per multi iuniorum, in-
ter quos Aloysius, in Tusculanum requietis, at-
que otij causâ secesserant. Eò Bellarminus re-
pentè affuit, qui accersito Aloysio Claudij no-
mine denuntiat, Romam quàm primum repe-
tat, Mantuam inde, & Castilionem brevi cõ-
cessu-

cessurus . Ille omnibus euestigio relictis , tan-
 tumque moratus , dum sarcinulam suam com-
 poneret , ante quartam ferè horæ partem om-
 nibus valere iussis , sese itineri dedit . Gravis
 admodum , ac peracerba cunctis ea discessio
 fuit : & ut mutuis colloquijs longior aliqua mo-
 ra sine festinationis dispendio prorogaretur ,
 Vniuersi ad Villam usque Societatis , stadia
 inde ferè sexdecim viæ Romanæ adiacentem
 deduxere . Inde peractis salutationibus diversi
 Romam ille ire perrexit , reliqui desiderio tri-
 stes domum reuearunt . Erat in comitatu re-
 deuntium etiam Bellarminus , qui statim ab
 Aloysij digressu de eximijs quibusdam muni-
 ribus , quibus diuinitus fuerat cumulatus , sermo-
 nem instituit : eaque recensuit , quæ plurimum
 admirationis apud circumfusam affectatorum
 turbam habuere : parem præterea omnibus cu-
 piditatem iniecit , eius facta æmulandi , quem
 tantis laudibus tantus laudator efferret . Duo
 potissimum memoratu digna a sapiētissimo Vi-
 ro eo in itinere prolata , qui coram affuere ,
 litteris mandarunt . Alterum , quòd sibi per
 suasum diceret , Aloysium firmam , nec unqua
 interituram gratiam (quod nonnisi paucissimis
 ijsque insigni sanctitate Viris concessum) a Deo
 iniisse . Alterum , quòd non putaret , Angeli-

Vide obe-
 diētiam prò
 pituitudinē.

Cuncti eū
 itinere sta-
 diorū 16.
 comitatur

Laudatur
 a Bellarm.

Ab eodem
 ceterur in
 divina a-
 micitia cō-
 stabilitus.

Et par in
vita actu
Ang. doct.

co olim Doctore, cum idem esset ætatis, sanctiorem in vitæ actione formam fuisse eâ, quâ tunc Aloysius uteretur.

Viribus ob
inediã de-
fectus cor-
ruit.

Vbi ad Urbem peruenit, iussus est a Claudio Aquavivâ, salutatis ijs Ecclesiæ Purpuratis, quos sanguinis propinquitate attingeret, Mantuano sese itineri committere. Hic cum ad Hieronymum Roborem venisset, & cum eo vario sermone multa differeret, congressu in medio, viribus ob inediã, animoque defectus coram illo repente corruit: quem cum illico affantes manibus sublatum ad Principis lectum, eo iubente, deportassent, nonnullis fomentis paululum recrearunt. Ut primùm verò restitui visus est, immoderatam eius austeritatem benignus Princeps increpuit, hortatusque

A Principe
ob austeri-
tatẽ incre-
pitus eam
modeste
tuctur.

est, ut deinceps modum aliquem vexando corpori statueret, atque in alienum famulum non tam imperioso sibi esse, nec tam crudeliter animadvertere, licitũ crederet: haud enim correctione corrumpendum quidquid emendare in animo sit. Ille ad hæc leniter arridens, satis sibi certum ait, alienum quidem, sed Domino suo contumacem famulum sibi traditum corrigendum: illius nomine de eo ab se pœnas repeti: nec aliter contumaciam, nisi frangatur, emendari. Verùm res ad Collegij Rectorem

rem perlata, fuit in causâ, ut datus illi itin-
 ris comes (is erat Frater quidam in domesticis
 muneribus adiutor) immodico eius ardori tem-
 perando præficereur: eâ nempe lege, ut A-
 loysius in rebus, quæ ad valetudinem pertine-
 rent, sui arbitrij non esset, sed illi morem ge-
 nere, perinde, ut Rectori deberet: memor
 uterque propriæ conditionis in reliquis.

Fuit, qui proximè discessurum pluribus hor-
 taretur, ut umbraculum ad defendendos solis
 ardores infirmo capiti exitiales secum deve-
 heret. Sed cum ceteris apud nos id moris non
 esse sciret, maluit caput suum mentis inco-
 lumitati devovere, quam mentis eiusdem inte-
 gritatem in damna corporis redimenda prodi-
 gere. Ocreas induenti dictum est a nonnullis,
 qui aderant, eas cuiusdam Principis viri olim
 in usu fuisse: ille suspicatus sibi propterea at-
 tributas, haud æquis intueri oculis cœpit, atque
 in omnem partem versans causam detrectandi
 circumspicere videbatur. Quod ubi socius a-
 nimaduertit; Redde, inquit, istas, quas tibi
 minùs aptè congruere intelligo: alias aptiores
 a Præfecto viatoris supellectilis referam. Ita-
 que in secretum locum delatas, sat sciens Aloy-
 sium non re, sed titulo offensum, diversâ, quàm
 antea, ratione complicat, easdemque perinde,

Fratri lai-
 co quoad
 vitæ auste-
 ritatem su-
 bijicitur.

Umbracu-
 lum viato-
 ris, ut no-
 stris inso-
 les recusat

Ocreas re-
 nuit, quas
 Principis in
 usu fuisse
 intelligit.

ac novas ad Aloysium reportat: qui persuasio-
ne novitatis lætus confestim induit, deletoque
odioso nomine, æquus, ac libens retinuit.

Urbe excessit pridie Id. Sept. Anno a Virgi-
nis partu MDLXXXIX. Nunquam per id om-
ne tempus, quo in itinere fuit, statas preces
omisit, iisque persolutis vacuus, haud alium,
sive in viâ, sive in hospitij esset, nisi de verâ
virtute, ac vitâ post hanc futurâ, sermonem
habuit. Dicentem pedissequi arrectis, & cu-
pidis auribus assectabantur, eique perpetuò
adhærentes intimos sui animi sensus, ut consi-
lio aliquo iuvarentur, candidè reserabant: nec
iam seruitium coemptum reddere, sed volun-
tarium largiri videbantur. Senis ex itinere in
Collegium Societatis digresso non modò nulla
humanitatis, ac studij officia defuere, verum
tantum honoris, & obsequij delatum, ut Re-
ligiosa caritas luxu, deliciisque prope corrupta
speciem illi aliquam servilis asensationis præ-
beret: quare sedula nimis officia perosus, nec
pedes sibi ablui, uti mos est aduersus peregrè
venientes, nonnullis id certatim conantibus, per-
misit, nec obsequium ullum sibi gratum accidere
satis apertè significavit. Die insequenti Florentiâ
profectus eam civitatem suâ vitæ sanctioris pa-
rentem, ut nuncupare solebat, postliminio re-
vise.

In itinere
absolutis
precibus
tempus re-
liquū in-
struendis
pedisse-
quis da-
bat.

Senis pe-
des sibi de
more ab-
lui recusat
ceteraque
officia, ut
adulato-
ria despi-
cit.

visere summoperè gavissus est . Ibi patrio ve-
luti spiritu recreatus, sacris nimirum illis Ædi-
bus adeundis, ubi novam se concepisse vitam
meminerat, Bononiam contendit: quò cum
peruenisset, atque ad Collegij ædes adesset, cõ-
tinuò Patres universi obuiam venienti descen-
dere, inque eius amplexus ruere, ac peraman-
ter salutare, ut cuius integerrimos, ac suavif-
simos mores pridem Fama vulgaverat: nec diù
cunctatus, quæ illa amplè licet, ac magnificè
iactarat, vera præstitit, eiusque amplificatio-
nes implevit: nam inutilibus officijs illicò amã-
dari iussis, de Deo, ac Superis agere instituit,
eo pietatis sensu, atque ardore, quem nec pro-
dere expertes, nec cælare compotes valent. Fa-
cta præterea cum dictis minimè discrepabant:
cuncta siquidem summam, quam rumor spar-
ferat, sanctimoniam redolentia. Diem unum
Bononiæ substitit: quo spatio cum Collegij Re-
ctor ad celebriora urbis loca deducendum sa-
cræ Ædis Custodi tradidisset; Aloyius (cui
nihil magnificentum, ac mirabile præter Deum,
divinaque) socium rogat, ne se in alia loca
perducat, præter ea que Numinis præsentia, &
priscis essent religionibus augustiora. Itaque
Fratre obsecundante effectum: nam uno, aut
altero Templo ex sanctioribus, magisque reli-

R 4

giosis

Florentiã
ut sanctio-
ris vite pa-
rètè latus
revisit.

Vix domũ
gressus de
divinis re-
bus sermo-
nem insti-
tuit.

Bononiæ
nihil, nisi
sacras ædes
inuisit.

giosis adito, in ædes remearunt. Bononiâ relicta Mantuam discedit: quo in itinere, cum ad hospitium in agro Ferrariensi positum divertisset; Tabernarius unum illis cubiculum uno lectulo instructum attribuit, socioque neganti moris esse nostrorum, lectulum habere communem, alterumque, ut daret, omni studio ab eo contendenti, responsum est, paucos totâ domo lectos superesse, quos nobilibus viris fortè superuenturis seruari necesse esset. Quod ubi fortius audiuit, irâ vehementer exarsit, atque ad Aloysium conuersus; Iste, inquit, nos inter rusticos deputat, quando cubilia negat nobilibus a seruata.

Cui Aloysius mirâ tranquillitate subridens;

Dolendum non

est, inquit,

inter

pauperes ab alijs censerî,

quorum in ordinem

nos ipsi, nuncu-

pato voto,

coniecimus.

Letus cō-
tēnitur a
tabernario